

11. Kuzomko, L. M. (2008). Lehka atletyka z metodykoiu vykladannia [The athletics with teaching methods] : navchalnyi posibnyk dlia studentiv spetsialnosti «Fizychno vykhovannia» pedahohichnykh universytetiv. Chernihiv : Chernihivskiy derzhavnyi pedahohichnyi universytet (in Ukrainian).
12. Kutek, T. B. (2015). Doslidzhennia informatyvnosti spetsialnykh fizychnykh i tekhnichnykh parametriv pidhotovlenosti kvalifikovanykh sportsmeniv [The study of informativeness of special physical and technical parameters of preparedness of qualified sportsmen]. Slobozhanskyi naukoivo-sportyvnyi visnyk – Slobozhansk scientific and sports bulletin, 2 (46), 98–102. (in Ukrainian).
13. Melnyk, O. S. (2019). Fizychno vykhovannia [The physical education] : metodychni rekomendatsii dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity stupenia «bakalavr» usikh spetsialnostei shchodo zastosuvannia spetsialnykh lekhoatletychnykh vprav. Mykolaiv : Mykolaivskiy natsionalnyi ahranyi universytet (in Ukrainian).
14. Mykich, M. S. (2005). Systema sportyvnoi pidhotovky lekhoatletiv – suchasnyi pohliad [The system of sports training of track and field athletes – a modern view] : navchalnyi posibnyk. Lviv (in Ukrainian).
15. Tereshchenko, V. I., & Lutsenko, R. L. (2003). Metodolohichni osnovy spetsialnoi fizychnoi ta tekhnichnoi pidhotovky lekhoatleta [The methodological foundations of special physical and technical training of an athlete] : navchalnyi posibnyk. Kyiv (in Ukrainian).
16. Tereshchenko, V. I. (2016). Metodolohichni osnovy spetsialnoi fizychnoi ta tekhnichnoi pidhotovky za rozdilom «Lehka atletyka» [The methodological foundations of special physical and technical training under the section «Athletics»] : navchalnyi posibnyk. Irpin (in Ukrainian).
17. Shesterova, L. Ye., Rybalchenko, T. P., Krainyk, Ya. B., & Vlasenko, E. H. (2012). Lehka atletyka. Analiz tekhniki ta metodyka navchannia [The athletics. Analysis of technology and teaching methods] : navchalnyi posibnyk dlia studentiv VNZ fizychnoi kultury. Kharkiv : KhDAFK (in Ukrainian).

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.11(157).09

Боднар І. Р.

**д. фіз. вих і спорту, професор
завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання**

Гук Г.І.

викладач кафедри теорії та методики фізичного виховання

Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського

Рихаль В.І.

доктор філософії зі спеціальності фізична культура і спорт, викладач кафедри теорії та методики фізичної культури

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського,

Пастерніков В.В.

вчитель ФК

Міжрегіональний центр професійно-технічної освіти художнього моделювання і дизайну

РУХОВА АКТИВНІСТЬ ДІТЕЙ СЕРЕДЬНОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мета. Визначити рівень рухової активності учнів середнього шкільного віку. **Організація дослідження.** Контингент досліджуваних склали школярі 5-7х класів загальноосвітніх шкіл м. Львова №№ 20, 50, 62. На момент тестування їм було 10-12 років. Всього у дослідженні прийняло участь 86 школярів, серед яких 46 хлопців та 40 дівчат. **Результати.** За результатами крокометраї спостерігаємо, що кількість кроків в день у хлопців вища, ніж у дівчат віком 12 років. За результатами рухової активності – 92,3% хлопців та 85% дівчат оцінюють як початкові. **Висновок.** Середні значення фізичної активності хлопців та дівчат 10-12 років (від 2542±691 до 4038±1838 кроків/день) знаходиться на надзвичайно низькому рівні. Початкові обсяги фізичної активності притаманні для більш ніж третини (33,3-40,7%) дітей середнього шкільного віку. При цьому за результатами самооцінювання щодо кількості днів на тиждень, коли учні вважають, що займаються інтенсивними фізичними вправами більше ніж 60 хвилин в день, більшість респондентів зазначили завищену кількість днів у тиждень; оскільки кількість їх кроків щодня, зовсім не відповідає їхнім відповідям у анкеті (реальні обсяги рухової активності нижчі від задекларованих).

Ключові слова: компетентність, фізичне виховання, школярі, рухова активність.

Goal. Bondar I., Huk G., Ryhal V., Pasternikov V. **Motor activity of children of middle school aget.** Determine the level of physical activity of middle school students. **Research organization.** The contingent of subjects was made up of 5th-7th grade students of secondary schools of Lviv № 20, 50, 62. At the time of testing, they were 10-12 years old. A total of 86 schoolchildren took part in the study, including 46 boys and 40 girls. The results. According to the results of pedometry, we observe that the number of steps per day is higher for boys than for girls aged 12 years. According to the results of motor activity, 92.3% of boys and 85% of girls are rated as elementary. **Conclusion.** Most schoolchildren show low motor activity in everyday life and prefer a passive way of rest. The average values of physical activity of boys and girls aged 10-12 years (from 2542±691 to 4038±1838 steps/day) is at an extremely low level. More than a third (33.3-40.7%) of middle school-age children have initial levels of physical activity. At the same time, according to the results of self-assessment regarding the number of days per week, when students believe that they are engaged in intensive physical exercises for more than 60 minutes per day, the majority of respondents indicated an exaggerated number of days per week; because the number of their steps every day does

not correspond at all to their answers in the questionnaire (real volumes of motor activity are lower than declared). This indicates that children mistakenly consider their motor activity sufficient. We see a significant reserve in increasing the competence of schoolchildren in physical education in the participation of schoolchildren in various forms of motor activity.

Keywords: competence, physical education, schoolchildren, motor activity.

Постановка проблеми. Кожна людина з дитинства повинна розуміти, що рухова активність є невід'ємною складовою здорового способу життя, що визначається й зумовлюється сукупністю рухової діяльності людини в побуті, у процесі навчання, праці, під час дозвілля і відпочинку. Вона в загально-біологічному плані є основою життя і здоров'я людини, що забезпечує розвиток і вдосконалення різноманітних процесів життєдіяльності, підтримки і зміцнення здоров'я [7; 13].

Рухова активність включає суму рухів, виконуваних людиною у процесі життєдіяльності. Розрізняють звичайну і спеціально-організовану рухову активність. До звичайної рухової активності, згідно з визначенням ВООЗ, належать усі види рухів, пов'язаних із природними потребами людини (сон, гігієна, їжа тощо), а також навчальна й виробнича діяльність. Спеціально організована м'язова діяльність (фізкультурна активність) передбачає різноманітні форми занять фізичними вправами [1].

Важливим фактором здорової особистості є гармонійний розвиток, що передбачає фізичне, психічне, соціальне, духовне здоров'я, інтелектуальну достатність та морально-етичну досконалість. Національна програми освіти України визначила необхідність забезпечення відповідних умов для розвитку фізично та психічно здорової, а отже й гармонійно розвиненої особистості для забезпечення тривалого та цілісного впливу як на духовний, так і фізичний розвиток дитини на всіх вікових етапах, починаючи з дитинства [8].

Аналіз актуальних досліджень. Період рухової активності середнього шкільного віку, обумовлений закономірностями розвитку дитячого організму в онтогенезі, оскільки являється сенситивним для розвитку більшості фізичних якостей та формування рухових вмінь та навичок. Сприяє нормальному росту і розвитку організму, підвищує опір до захворювань. Спеціально організована рухова активність, включає різні форми занять фізичними вправами, пересування до школи й додому, прогулянки. Для школярів рекомендований щоденний двогодинний об'єм рухової активності, який забезпечував би фізіологічну потребу організму у фізичному навантаженні [3; 10].

На сьогоднішній день у загальноосвітніх навчальних закладах спостерігається тенденція до зменшення з віком кількості учнів, які займаються в основній і збільшення кількості дітей, що належать до підготовчої та спеціальної медичних груп для занять фізичною культурою [4]. Навчальний заклад суттєво впливає на життєдіяльність школярів. Підвищені вимоги, які висуває сучасна школа, можуть бути причиною різноманітних стресових станів. Обсяг засвоєної інформації, який збільшується з кожним роком, вимагає від учнів великих психічних напружень і фізичних зусиль. У цих умовах першорядне значення має раціональний режим навчання і відпочинку. При цьому особливу роль потрібно надати фізичному вихованню, тому що тільки воно може сприяти зміцненню здоров'я школярів, сприяти всебічному і гармонійному розвитку їх організму, досягненню високої фізичної підготовленості і працездатності протягом всього періоду навчання в школі. Внаслідок перевищення сумарного навчального навантаження на 3 – 4 години та незадовільному розкладі уроків в учнів може розвинути перевтома, що негативно впливає на функціональний стан організму [6; 9].

Досить актуальною є потреба оптимізації режимів рухової активності для школярів, а також профілактики "шкільних патологій" і запобігання скеруванню дітей до спеціальних медичних груп. Рівень рухової активності у шкільному віці зумовлюється не тільки віковою потребою в ній, а головним чином, організацією фізичного виховання у школі, залученням дітей до організованих та самостійних занять у позаурочний час [2; 12; 14].

Оскільки для оцінювання ефективності існуючої програми фізичного виховання та спостереження за динамікою компетентності школярів з предмету «фізична культура» необхідний постійний моніторинг, а про рівні фізичної компетентності дітей України на сьогоднішній день мало відомо, метою цієї роботи було встановити поточний рівень рухової активності дітей у віці від 10 до 12 років.

Мета роботи – визначити рівень рухової активності учнів середнього шкільного віку.

Методи та методи дослідження. Проведено аналіз та узагальнення відомостей наукової та методичної літератури, документальних та емпіричних даних; соціологічні методи (анкетування), педагогічні методи (педагогічне спостереження, тестування), математичної статистики.

Виклад основного матеріалу статті. В цьому розділі представлені результати оцінювання фізичної компетентності українських школярів за системою The Canadian Assessment of Physical Literacy. Фізична компетентність, на думку розробників системи тестування – Healthy Active Living and Obesity Research Group, складається із 4 доменів, один із яких є щоденною руховою активністю школярів середнього шкільного віку.

В табл. 1 приведені результати щоденної рухової активності хлопців за даними крокометрії та самооцінювання фізичної активності у кількості днів на тиждень, коли вони виконують інтенсивні види фізичних вправ більше ніж 60 хвилин в день.

За результатами крокометрії спостерігаємо, що найбільша кількість кроків в день у хлопців 12 років (3997 ± 1696 кроків/день), трохи менше у хлопців 10 років (3662 ± 1629 кроків/день), і найменша кількість кроків у день у 11-ти річних (2770 ± 647 кроків/день). Отримані нами дані свідчать про нижчий від належного рівень рухової активності у хлопців середнього шкільного віку. Наші дані відповідають даним літератури [6] про те, що велика кількість сучасних школярів надають перевагу пасивному відпочинку та проявляють знижену рухову активність у повсякденному житті.

Результати проведеного нами опитування по фізичній діяльності показали, що хлопці 10-11 років заявляють, що займаються руховою активністю більше ніж 60 хвилин в день 4 дні на тиждень, це свідчить про їх

середній рівень рухової активності. Хлопці 12-ти років на день менше – 3 дні, це характеризує початковий рівень. Наші дані підтвердили дані спеціальної літератури про тенденцію до зниження рухової активності з віком [11].

Таблиця 1

Показники	10 років (n=18)			11 років (n=3)			12 років (n=13)		
	Результат (X±σ)	балів, к-ть	Рівень	Результат (X±σ)	балів, к-ть	Рівень	Результат (X±σ)	балів, к-ть	Рівень
Крокометраж	3662 ±1629 кроків /день	2	П*	2770 ±647 кроків /день	1	П*	3997 ±1696 кроків /день	2	П*
Інтенсивна фізична активність	4 дні	3	С*	4 дні	3	С*	3 дні	2	П*

Примітка. С* – середній, П* – початковий рівні щоденної рухової активності.

Дані представлені на (рис. 1) свідчать про те, що усі 100% хлопців 10-11 років не виконують щоденної норми кроків. Серед хлопців віком 12 років спостерігаємо незначну кількість (7,7%) учнів, рухову активність котрих можна віднести до середнього рівня. Та у більшості з них – 92,3% обсяги рухової активності оцінюють як початкові.

Узагальнені результати крокометрії та самооцінювання – надзвичайно низькі – вони характеризують рівень рухової активності хлопців, як початковий. Початковий рівень рухової активності характеризується тим, що діти лише мають елементи раціональної щоденної поведінки, необхідної для фізично активного способу життя. Щоб бути здоровими їм необхідно намагатися збільшувати фізичні навантаження щодня, більше займатися активними видами фізичної діяльності та активним відпочинком, які сприятимуть підвищенню їх рухової активності та покращенню фізичного стану організму.

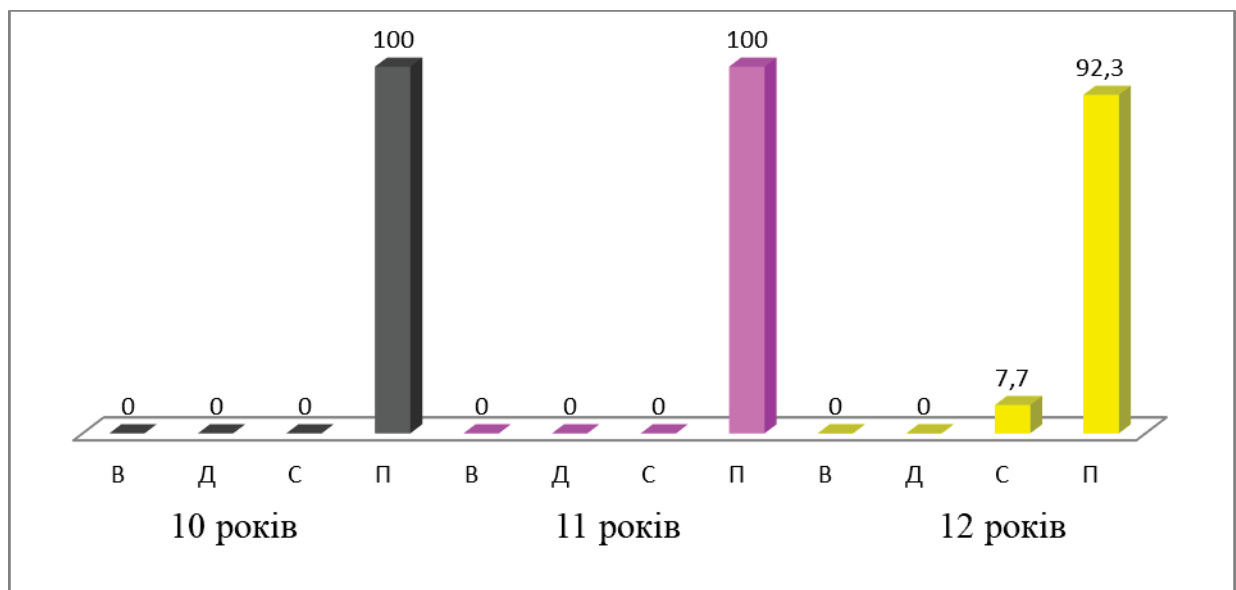

Рис.1. Кількість хлопців різних вікових груп з різними рівнями рухової активності за результатами крокометрії
Примітка. С* – середній, П* – початковий рівні щоденної рухової активності.

Фізична активність дівчат є нижчою від хлопців (в 10 років наближається до статистично достовірної $p=0,08$). Проте через великі діапазони коливань показників тенденція не підтвердилася статистично.

Результати щоденної рухової активності дівчат (табл. 2) за даними крокометрії показали, що найбільша кількість кроків в день (4065 ± 1967 кроків/день) спостерігалася у дівчат 12 років. Дівчата 10 років мають на половину меншу рухову активність (2411 ± 1924 кроків/день), у 11 років – ще трохи меншу (2313 ± 786) кроків на день. Результати крокометрії свідчать про початковий рівень рухової активності дівчат 10-12-річного віку.

Результати проведеного нами самооцінювання фізичної активності школярки показали, що дівчата 10 та 12 років займаються інтенсивною руховою активністю більше ніж 60 хвилин в день протягом 5 днів у тиждень. Самі дівчата вважають, що рівень їх рухової активності – достатній. У дівчат 11 років інтенсивні види рухової активності займаються тільки 3 дні у тиждень, а це свідчить про середній рівень рухової активності.

Зауважимо, що результати самооцінювання власної рухової активності дівчат 10 і 12 років суттєво розрізняються з результатами об'єктивного вимірювання її обсягів. Це свідчить про важливість просвіти серед школярів про важливість достатнього рівня фізичної активності для здоров'я.

Таблиця 2

Щоденна рухова активність дівчат (n=31)

Показники	10 років (n=9)			11 років (n=3)			12 років (n=19)		
	Результат (X±σ)	балів, к-ть	Рівень	Результат (X±σ)	балів, к-ть	Рівень	Результат (X±σ)	балів, к-ть	Рівень
Крокометрія,	2411 ±1924 кроків/день	1	П*	2313 ±786 кроків /день	1	П*	4065 ±1967 кроків /день	3	П*
Інтенсивна фізична активність, днів	5 днів	4	Д*	3 дні	2	С*	5 днів	4	Д*

Примітка. Д* – достатній, С* – середній, П* – початковий рівні щоденної рухової активності.

Рівень рухової активності дівчат за даними крокометрії (рис.2) свідчить про те, що усі дівчата 10-11 років (100%) не проходять норму кроків щодня. Серед учениць віком 12 років спостерігаємо, що тільки 15% школярок можна віднести до середнього рівня рухової активності. Та 85% все ж мають початковий рівень. Результати отримані нами свідчать, що початковий рівень рухової активності притаманний для 85-100% школярок середніх класів.

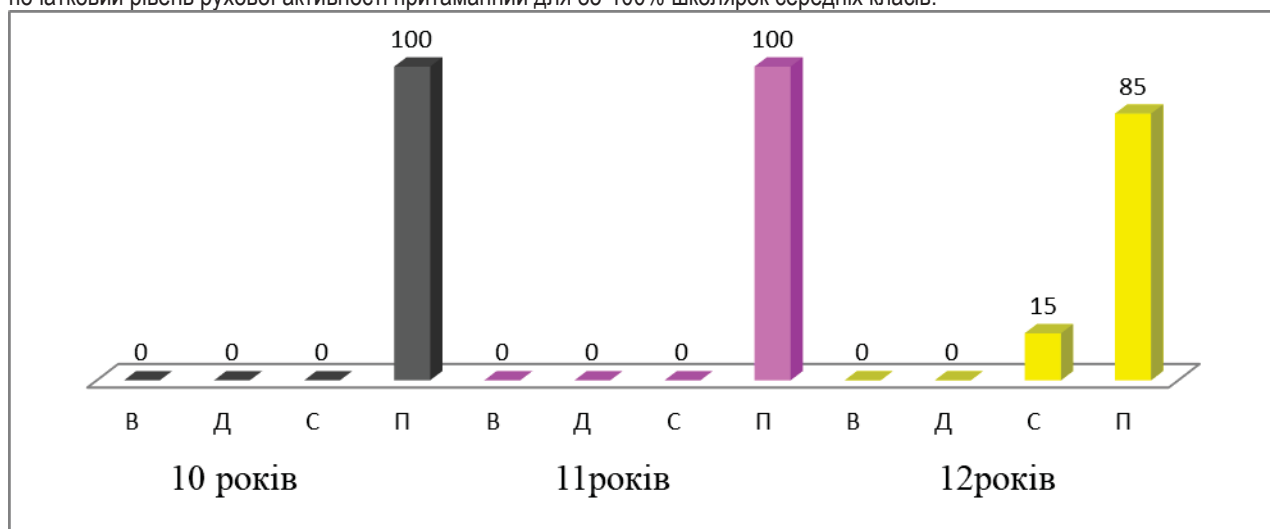

Рис.2. Кількість дівчат різних вікових груп з різними рівнями рухової активності за результатами крокометрії
Примітка. С* – середній, П* – початковий рівні щоденної рухової активності.

За результатами узагальнених даних щоденної рухової активності хлопців та дівчат (табл. 3) спостерігаємо, що в середньому кількість їх кроків складає 2542-4038 кроків щодня. Цей показник є дуже низьким, оскільки Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) рекомендує проходити не менше 10 000 кроків на день для досягнення оптимальної рухової активності та користі для здоров'я [5].

Результати проведеного нами самооцінювання фізичної активності показали, що в середньому більшість хлопців та дівчат займаються інтенсивною руховою активністю 3-4 дні на тиждень при нормі 6-7 днів. Це свідчить про те, що середній рівень інтенсивної фізичної активності є меншим у 2 рази від норми.

Таблиця 3

Щоденна рухова активність хлопців і дівчат (n=55)

Показники	10 років (n=27)			11 років (n=6)			12 років (n=32)		
	Результат (X±σ)	балів, к-ть	Рі-вень	Результат (X±σ)	балів, к-ть	Рі-вень	Результат (X±σ)	балів, к-ть	Рі-вень
Крокометрія	3245 ±1799 кроків/день	2 (max =25 балів)	П*	2542 ±691 кроків/день	1 (max =25 балів)	П*	4038 ±1838 кроків/день	3 (max =25 балів)	П*
Фізична діяльність	4,5 дні	3 (max =5 балів)	С*	3,5 дні	2 (max =5 балів)	С*	4 дні	3 (max =5 балів)	С*
Разом, балів	–	5 (max =30)	П*	–	3 (max =30)	П*	–	6 (max =30)	П*

Примітка. С* – середній, П* – початковий рівні щоденної рухової активності.

Узагальнені результати фізичної активності хлопців та дівчат (рис. 3), свідчать про те, що в 10-12 років кількість школярів з високим і достатнім рівнями інтенсивної рухової активності не перевищує 45,5%. Початкові обсяги рухової активності притаманні для 33,3-40,7% дітей середнього шкільного віку.

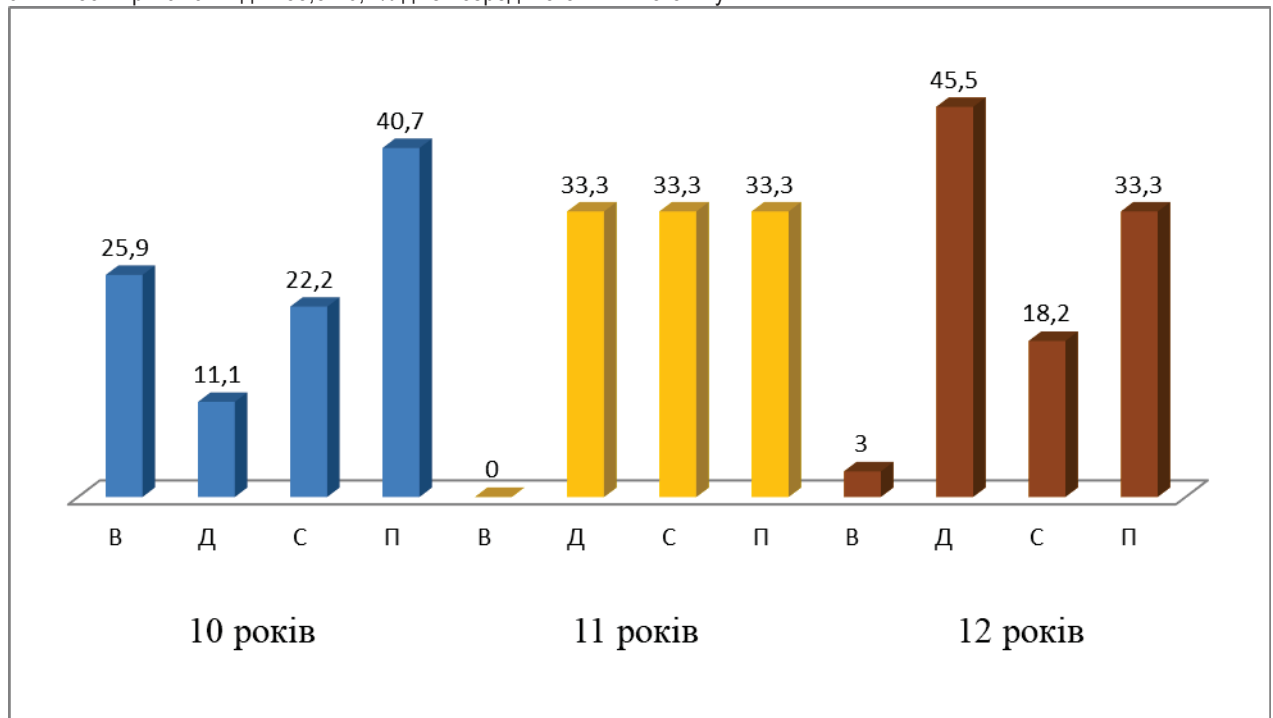

Рис. 3. Кількість хлопців та дівчат різних вікових груп з різними рівнями рухової активності за результатами самооцінювання

Примітка. В* – високий, Д* – достатній, С* – середній, П* – початковий рівні щоденної рухової активності.

Висновок. Більшість школярів проявляють низьку рухову активність у повсякденному житті та надають перевагу пасивному способу відпочинку. Середні значення фізичної активності хлопців та дівчат 10-12 років (від 2542 ± 691 до 4038 ± 1838 кроків/день) знаходиться на надзвичайно низькому рівні. Початкові обсяги фізичної активності притаманні для більш ніж третини (33,3-40,7%) дітей середнього шкільного віку. При цьому за результатами самооцінювання щодо кількості днів на тиждень, коли учні вважають, що займаються інтенсивними фізичними вправами більше ніж 60 хвилин в день, більшість респондентів зазначили завищену кількість днів у тиждень; оскільки кількість їх кроків щодня, зовсім не відповідає їхнім відповідям у анкеті (реальні обсяги рухової активності нижчі від задекларованих). Це свідчить про те, що діти помилково вважають свою рухову активність достатньою. Суттєвий резерв у підвищенні компетентності школярів з фізичного виховання вбачаємо в участі школярів в різних формах рухової активності.

Література

1. Арефьев ВГ. Здоров'я підлітків і рухова активність. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. Чернігів, 2014;118 (3), с. 2014. 6-10.
2. Боднар І. Інтегративне фізичне виховання школярів різних медичних груп: монографія. Львів: ЛДУФК; 2014. 316 с.
3. Васкан ІГ. Стан та перспективи вдосконалення спеціально організованої рухової активності учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. Молодий вчений. 2017;3(1), с. 54 – 57.
4. Гаркуша СВ. Сучасні тенденції у стані здоров'я дітей і молоді в умовах навчання. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2013; с. 7–11.
5. Глобальная стратегия питания, физической активности и здоровья. ВООЗ, 2004. [Інтернет]. Доступно на: http://www.who.int/dietphysicalactivity/strategy/b11344/strategy_russian_wed.pdf
6. Гозак С, Єлізарова О, Парац А. Динаміка рухової активності міських учнів середнього шкільного віку. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2016; 3, с. 93-104.
7. Головченко ОІ. Програма сприяння розвитку особистості підлітків засобами фізичного виховання. Наук. Метод рекомендації. Суми, 2010; с. 88.
8. Іванченко ЛП. Формування мотивації у підлітків до систематичних занять фізичною культурою і спортом. [Автореферат]. Луганськ. 2007. 20 с.
9. Кіндзера АБ, Боднар ІР. Характеристика фізичної активності школярів 5-9 класів. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Київ;5(86), 2017. с. 144-147.
10. Кубенко ІМ. Концепція Нової української школи. Додаток до електронного журналу "Теорія та методика управління освітою". 2010;(1), с.1-13.
11. Москаленко Н, Решетиллова Н. Сучасні підходи щодо підвищення рухової активності дітей шкільного віку. Вісник Придніпров'я. 2018; с. 203-208.

12. Пристинський ВМ, Ягупець ЗМ, Чижова ГГ. Проблема залучення школярів середньої вікової групи до занять фізичною культурою і спортом. [Інтернет]. 2013. Доступно на: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/2009_64/5/Pristinskiq.pdf
13. Свірщук Н, Норцова Н. Вікові та гендерні особливості фізичної активності школярів. Молода спортивна наука України. Львів. 2007; 11 (1), с. 211 – 215.
14. Castelli DM, Barcelona JM, Bryant L. Contextualizing physical literacy in the school environment: the challenges. J Sport Health Sci.2015;4(2), p. 156–163.

References

1. Arefiev VH. (2014) Zdorovia pidlitkiv i rukhova aktyvnist. Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Pedahohichni nauky. Fizychnе vykhovannia ta sport. Chernihiv, 2014;118 (3), s. 2014. 6-10.
2. Bodnar I. (2014) Intehratyvne fizychnе vykhovannia shkolariv riznykh medychnykh hrup: monohrafiia. Lviv: LDUFK; 2014. 316 s.
3. Vaskan IH. (2017) Stan ta perspektyvy vdoskonalennia spetsialno orhanizovanoi rukhovoї aktyvnosti uchniv u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh. Molodyi vchenyi. 2017;3(1), s. 54 – 57.
4. Harkusha SV. (2013) Suchasni tendentsii u stani zdorovia ditei i molodi v umovakh navchannia. Pedahohika, psykhohohiia ta medyko-bioloohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu. 2013; s. 7–11.
5. Globalnaya strategiia pitaniia. fizicheskoy aktivnosti i zdorovia. VOOZ. 2004. [Internet]. Dostupno na: http://www.who.int/dietphysicalactivity/strategy/b11344/strategy_russian_wed.pdf
6. Hozak S, Yelizarova O, Parats A. (2016) Dynamika rukhovoї aktyvnosti miskykh uchniv serednoho shkilnoho viku. Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii. 2016; 3, s. 93-104.
7. Holovchenko OI. (2010) Prohrama spriannia rozvytku osobystosti pidlitkiv zasobamy fizychnoho vykhovannia. Nauk. Metod rekomendatsii. Sumy, 2010; s. 88.
8. Ivanchenko LP. (2007) Formuvannia motyvatsii u pidlitkiv do systematychnykh zaniat fizychnoiu kulturoiu i sportom. [Avtoreferat]. Luhansk. 2007. 20 s.
9. Kindzera AB, Bodnar IR. (2017) Kharakterystyka fizychnoi aktyvnosti shkolariv 5-9 klasiv. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Kyiv;5(86), s. 144-147.
10. Kubenko IM. (2010) Kontseptsiiia Novoi ukrainskoi shkoly. Dodatok do elektronnoho zhurnalu "Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitoiu". 2010;(1), s.1-13.
11. Moskalenko N, Reshetylova N. (2018) Suchasni pidkhody shchodo pidvyshchennia rukhovoї aktyvnosti ditei shkilnoho viku. Visnyk Prydniprovia. 2018; s. 203-208.
12. Prystynskiy VM, Yahupets ZM, Chyzhova HH. (2013) Problema zaluchennia shkolariv serednoi vikovoї hrupy do zaniat fizychnoiu kulturoiu i sportom. [Internet]. 2013. Dostupno na: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/2009_64/5/Pristinskiq.pdf
13. Svirshchuk N, Nortsova N. (2007) Vikovi ta henderni osoblyvosti fizychnoi aktyvnosti shkolariv. Moloda sportyvna nauka Ukrainy. Lviv. 2007; 11 (1), s. 211 – 215.
14. Castelli DM, Barcelona JM, Bryant L. (2015) Contextualizing physical literacy in the school environment: the challenges. J Sport Health Sci.2015;4(2), p. 156–163.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.11(157).10
УДК 796.062/796.077.575.7

Бондаренко С. В.
кандидат педагогічних наук, доцент,
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка
Савченко В. В.
старший викладач Центральноукраїнський національний технічний університет
Скляніченко С. О.
тренер – викладач комплексної ДЮСШ № 2

РОЗВИТОК ІГРОВОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ОСНОВА ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНИМ ДІЯМ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Хронічне відставання вітчизняного футболу спонукає до критичного аналізу всієї системи підготовки футболістів та пошуку нових підходів до навчально-тренувального процесу дітей з раннього віку.

Мета: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити інноваційний підхід до процесу навчання техніко-тактичним діям на основі спрямованого розвитку ігрового інтелекту.

Матеріал: в дослідженні брали участь юні футболісти 5- 6-ти років (n=26). Вивчались показники тілесно-кінестетичного та просторового інтелекту. Використовувалась батарея рухових та когнітивних тестів.

Результати: на основі теорії Г. Гарднера, досліджень М.О. Бернштейна, В.М. Платонова та ін. сформульоване поняття “ігровий інтелект футболіста” як синтез проявів тілесно-кінестетичного та просторового інтелекту гравця. За результатами річного експерименту показані переваги цілісного принципу процесу навчання техніко-тактичним діям на основі застосування розроблених моделюючих спеціально-підвідних ігор та ігрових завдань, що спрямовано розвивають ігровий інтелект юних футболістів. В кінці дослідження експериментальна група мала суттєву статистично значущу перевагу у більшості застосованої батареї тестів.